

Oratio funebris habita Veronæ per

R. PATREM FRANCISCVM

SALAZAR

Episcopum Salaminiẽ. Ordinis minorum

in exequiis Illustris. & Reuer,

CARDINALIS

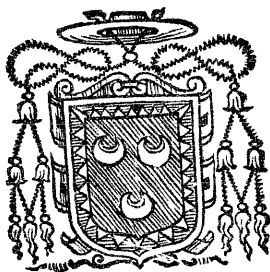
CRESCENTII,

Legati

S. D. N. IVLII III. PONT. MAX.

XXVIII. MAII.

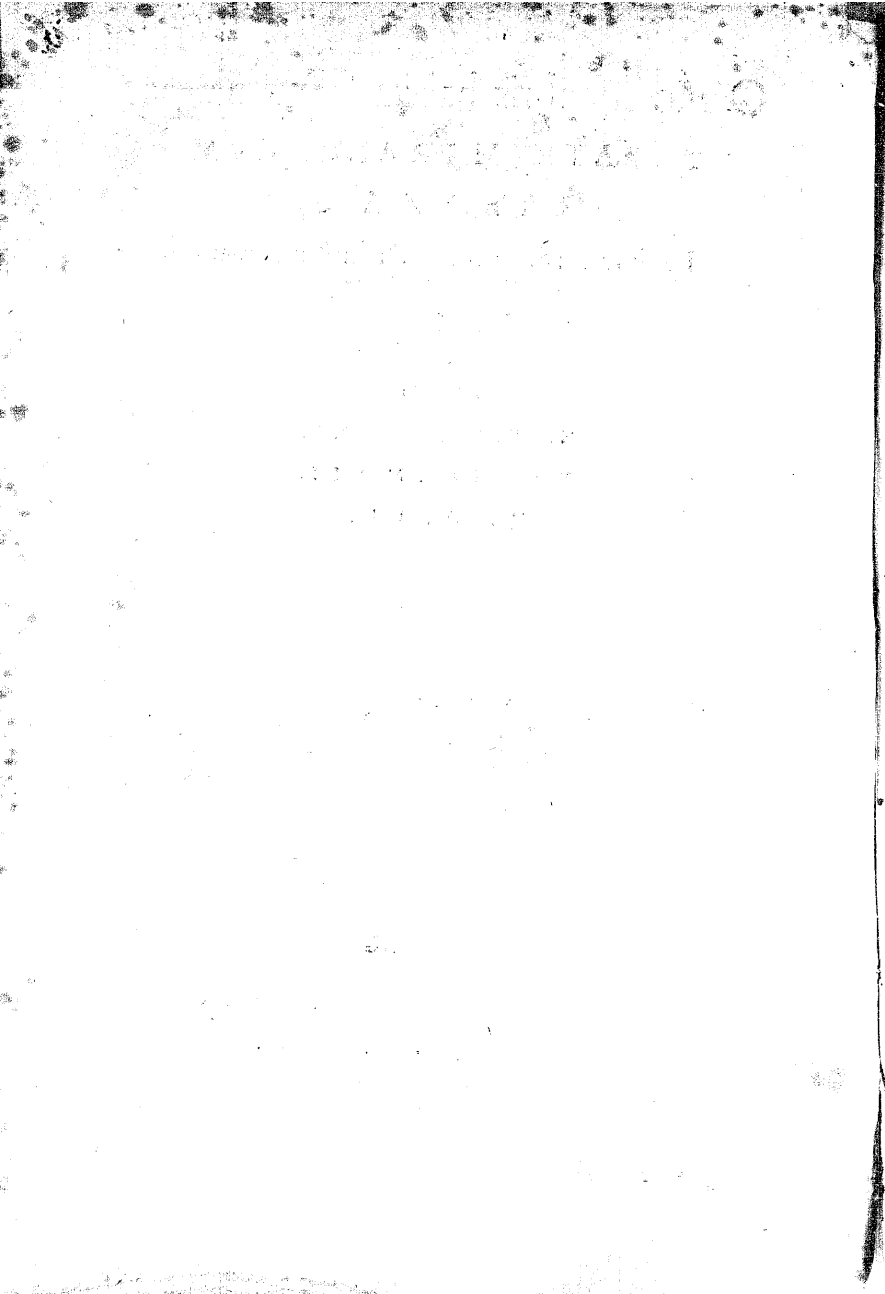
M. D. LII.

ROMAE APVD ANTONIVM

BLADVM, IMPRESSOREM

CAMERALEM.

ORATIO FVNEBRIS

HABITA VERONAE

PER R. P. FRANCISCVM

SALAZAR.

Episcopum Salaminen. Ordinis minorum in exequijs Illustriss. & Reue.

CARDINALIS CRESCENTII,

LEGATI S. D. N. IVLII

III. PONT. MAX.

XXVII. Maij.

MCVM Ipse & si animo consternatus reuoluens, quònam declamandi genere, verba facturus, in ascerbo inauspicatoq; istius Reuerendiss. funere vii posses, illud euestigio meis sese obiecit obtutibus, quod Secundus ille philosophus, à quodam iuvene, quidnam esset homo; percontatus, respondit, Homo inquit, est mortis mancipium, vnius loci hospes, viator ocysissime transiens. Hanc mortis seruitutem, uiri grauissimi, ceu moriendi necessitatem nullus vquam mortalium subterfugere potis fuit, ut per totam Per-pateticorum frequentiam acclamatur, omne ex contrarijs compositum tandem corrumpi atq; dissolui est necesse. Verùm quod homo sit mortis mancipium, hoc ex commissæ culpæ dedecore habetur, dicente Paulo, per unum hominem peccatum intrauit, per peccatum mors, quod ex diuina & quidem inflexibili emanauit iustitia. Sicut enim multi vetustissimi Legum latores, ceu Moses, qui hebraeis, vt Lycurgus qui Lacæde monijs, vt Pompilius Num. qui Romanis post Romulum, honestissimas promulgarunt leges, quarum seuerissima animaduersione perterriti, sicarij, conspicatores, ceteriq; perditissimi homines, à suis coercerentur flagitijs, ita Deus noster nobis sanciuit leges quæ suæ iustitiæ seueritatem, ubiq; locorum præferrent. Sed unam de morte & quidem irreuocabilem omnibus sanxit, statutum, inquit Paulus, est hominibus semel mori, cui sententiæ diuino afflatus numine, adstupilatur Dauid ita accinens. Quis

est homo qui uiuit, & non uidebit mortem? ac si aperte dicat. Ad hanc usq; horam, qui diuinam de perferenda morte, euaserit legem uidi neminem. Si ab hoc mortis decreto, sapientia eximere posset aliquem, certe Solomon hic esset, qui omnes mundi homines, ingenio, rerum peritia, sapientiaq; longe anteuuit, & tamen suum obiit diem. Si corporis fortitudo indelebile mortis chyrographum delere posset, proculdubio Sanfon. Achilles, Hector, Hercules, cæteri; fortissimi homines nunc essent super. Si ornamenta, lauti preciosiq; ciborum apparatus, ab hac mortis lege seuocarent, nimirum Euangelicus ille ganeo, suarum dulcedine epularum, impræsentia frueretur, qui tamen (ut Euangelica patefecit historia) uita excidens in inferno meritas luit pœnas. Deniq; si species, aut uultus elegantia, hoc sibi asciscere posset, ut taceamus de Sara, de Hester, cæterisq; hebreis mulieribus, quas, ut diuina attestantur exemplaria, pulcherrimas fuisse legimus. De immaculata Virgine MARIA quid astruimus? qua præstantiorem uenustioremq; nec nostra, neq; aurea secula spectarunt unquam, quæ tamen mortua, in æternas perpetuitates uictura, ad cœlos ascendit. Rectè ergo, homo mortis mancipium dicitur, si quidem omnibus malis effera succedit mors, hinc omnia mutabilitati subiacent, ut nihil vna hora eodem in statu permaneat, consistat, perseueret. hunc torrida febre mors rapit, hunc multiugis opprimit doloribus, hunc inedia absumit, illum sitis extinguit, hunc suffocat aquis, illum intercipit laqueo, hunc flammaram incendio consumit, illum bestiarum dentibus premit, lacerat, obterit, hunc gladio eneruat, illum ueneno inficit.

Taceo algorem, æstum, sulmina, caumata, terremotus, innundationes, iniurias indignè acceptas, expoliationes, direptiones, contumelias, vexationes, derisus, ignominias, molestias, morbos, curas ægritudines, libidines, amores, odia, inimicitias, formidines, spem, timorem, & ea quæ cotidie experimur. In foro quidem litigia & molesta negocia, in domibus curas, in agris uerò multum laboris, in mari timorem, in externa patria si quid possides angustiam, si autem eges, molestiam, coniugatus es non absq; molestia eris, non coniugatus, uiues solitariè, si habes pulchram, habes communem, si deformem pœnam, liberos babes, & metum, & cætera innumera quæ animum ipsum per omnem uitam impugnant. O' caducam fragilemq; naturam nostram. O' fluxam imbecillemq; conditionem humanam, tot incommodis obnoxiam. Ponamus ante oculos, omnes dies uitæ nostræ, paucos profecto ex omnibus reperiemus, in quibus nihil nobis, uel nostris, acciderit, quod non moleste tulerimus, quod non inuiti audiuerimus, uel uiderimus. Quamobrem ille Rex potentissimus nomine Xerxes, qui montes supera uit, qui tot præclara facinora benè egregieq; gessit, cum de sublimi quodam cliuo, magna hominum coronam, copiosumq; conspiciatus fuisset exercitum, flessè perhibetur, quòd nullus eorum quos ea tempestate prospiciebat, centū post annos superuicturus foret. O' uiri dignissimi, si possemus in talem conscendere speluncam, in qua uniuersam terram nostris sub pedibus cerneremus, iam uobis totius orbis ruinas, incommoda, hominè; esse mortis mancipiū patefacerè, ea quæ sunt nata deinde mori uideremus. plātata sub

uerti. quæ nunc curabilia deinde letalia. construi ædes, paulo post solo æquari, nunc luctum, deinde tripudium, nunc illum terrena congregare, deinde abijcere, hunc infano amore in mulierem exardescere, eandem capitali odio insectari, nunc dedita opera aliquid qualescunq; sit querere. illud ipsum rursus disperdere. nunc anxia seruare custodia, quod deinde fastidians sponte profert. nunc quis occidit, deinde occiditur. humanas res bellorū motibus nunc turbari, deinde uacare, alios deniq; torqueri, alios necari, alios diuitijs affluere, alios longa paupertatis miseria cõtabescere. Et nõ Xerxis modo exercitiũ, sed totius mudi homines, qui nunc superunt, breui de futuros, regni magnitudo nostrã extenuat orationẽ. Minus est omne, quod dicimus, nemo tamen temporis breuitatem, nemo naturæ conditio nem aspicit, obseruat, animaduertit, breuia caducaq; esse omnia, quæ aliquo interclu duntur sine.

Est insuper homo, ut commemoratus aiebat Philosophus, vnus loci hospes, uiator ocysissime transiens, quia naturæ hoc e mundo uelimus nolimus discedimus, non habemus, inquit Paulus, hic ciuitatem permanentem, sed futuram disquirimus. Hac uel maxima me de causa patres illi, qui tantopere, cum moribus, tum fide Deo placuerunt, sine edifi ciorum delectu, in casulis, in tugurijs, pauperrime uicitabant. Vnde sapientissimus ille cato, tale nescio quod breue, sed mirandum, tale inquam adagium dicere assueuerat. homo bulla. Sicut enim bulla in aqua citius euanescit, sic miser homo ex hac fluxa calamitasq; uita, citissime tollitur, rapitur. Quod quidem si paulo altius recogita uerimus, exilium nostrum, ergastulum nostrum. Ilias, ut aiunt, malorum, & infinita periculorum seges nobis occurret, ac tantum miseriarum esse in hac uita, ut mors infelicitatis terminus, non modo non fugienda sed optanda sit. Tanta est, õ uiri insi gnes, molestiarum congeries, ac tantus laborum aceruus, ut nisi Deus mortem tantis ual lasset doloribus, omnes calamitatum vitæ pertæsi, præcipientes in mortem iremus. Sic Themistocles, mortem suauiorems ratus est essequã exiliũ. Cleantes, Chrysisus, Zeno, Empedocles, Catullus, & alij quamplures, partim vitæ redio, partim spe melio ris vitæ, mortem sibi consciuerunt. Sic Ambrociota ille Cleombrotus, cuius Augu stinus meminit, lecto Platonis de immortalitate animæ libro, ex arce se præcipientem dedidit. Cato Uticensis maluit mortem parti, quã uulij Cæsaris Imperium; sic enim ait ijt è uita, inquit Cicero, ut causam moriendi se natum esse gauderet, Thraces, Asia ticaq; gentes ælitos in lucem pueros, & tantis expositos periculis deplorant, funera ve rò gaudijs prosequuntur. Vnde Thirtamus, Theophrastus ab Aristotile appellatus, non recte naturam moriens accusauit, quod ceruis & coruicibus uitam diuturnam, quorum id nihil interesset, hominibus, quorum maxime intersuisset, tam exiguam uitam dedidisset, cum breuitate uitæ, nihil melius natura hominibus præstitum sit, quæ quidem uita momentum est à quo pendet eternum, & ut Martialis cecinit.

Inter naturæ si ponas munera mortem.

Te de morte metus sollicitare nequit.

Quid enim proderit longam optare uitam & durabilem, cum corpora, quò magis vi

uant, fiant imbecilliora? Hebescunt sensus, membra torquentur, dentes cadunt, fundescunt aures, tremunt membra, nares stillant, uox fugit, deniq; omnia hæc omnibus grauem ac molestum faciunt, tanta morborum congeries senem obruit, ut sibi ipsi intolerabilis esse incipiat. Quare erumnosæ vitæ, ut optatissimum perfugium, mors hominibus constituta est. Sic Scythæ, qui ad montes Caspios habitant, cum in senium ueniunt, impotentiores facti, ceruices fertis cingunt, & sic læti & coronati, in Hyrcanum mare vitæ tedio se præcipitant. Quæuis nullus mortem sibi cõsciscere debeat, tamen uerè sapiens dicit, melior est mors, quàm uita amara, & requies æterna, quàm languor perseuerans. Innumera possem humanæ uitæ adferre incommoda, nisi tempus ad istud lugubre funus orationem conuerteret.

Et hic, iure mihi optarim: Solonis institutum seruare: qui insignium uirorum laudes: in funere prædicandas censuit. Sic Publius Valerius publicola: Lucium Brutum primum consulẽm: Collegam defunctum. Fabius, filium. Marcellus, Marcellum patrem consulẽm. Tiberius, patrem, in choro laudarunt. Pientissimus Iacob: lugubrè carmen. Rachelis Sepulchro inscripsit. Hieremias nimia pietate, Regis Iosæ astrictus; Eligiacos lamentabilesq; uersus illi cecinit, Hieronimus; Nepotianum & Fabiolam. Ambrosius Theodosium; Post mortem: multis Maximisq; laudibus extulerunt. Sed cum in latissimo campo nostri ampliss. Cardinalis laudum suarum: Meum oberret deperditurq; ingenium: ipsum laudibus omnibus efferre uix possumus. quare neq; uolumus nihil dicere: neq; equidem omnia colligere. nihil autem de Nobiliss. & antiqua Crescentiorum Romana familia (unde sibi origo fuit) in præsentia dicturus sum: non quod illa, laudem mereatur nullam: cum strenui: & maximi in ea claruerint uiri; sed quod nihil in eo laudandum suscepimus: nisi quod ei fuit sua uirtute: & animi magnitudine natum & adq̃sistum, & nec id quidem omne, sed & ipsantiam eius ac iuuentutem præterrimus: in quibus modestissime in bonarum artium studijs: animum diligentissime excoluit: & utriq; iuri operam nauans, haud sine gloria: in signia doctorea adeptus est. Neq; uero ad unguem narrabimus, quanto in honore habitus fuerit nedum à scælicis Recordationis Paulo Papa Tertio: Pont. Max. acerrimi iuditij uiro: qui eum ad fastigium Cardinalatus ascinit, uerumeniam à. S. D. Nostro IULIO III. qui cū exploratum haberet nostri Cardinalis, laborem in negotijs. fortitudinem in periculis. in agendo industriam: in conficiendo celeritatem; consilium in prouidendo: ad omnia grauiam negocia subeunda. & natura & uirtute sua. idoneum esse iudicauit. ac Sacri Concilij Legatum elegit. quando uerò ingenij acumine; quantà patientia; tam in publicis quàm in priuatis congregationibus; in quibus semper interfuit: quanta animi magnanimitate: quanta ue dicendi acrimonia. Concilij sacri negotia tractauerit; norunt omnes qui Saacro Concilio interfuerunt. mirabantur Reuerendissimi Præsidentes. Ampliss. ille simul atq; Illustriss. Cardinalis ac princeps Tridentinus: (qui summo amore nostrum Cardinalem prosequatur) sæpius non humanum; sed potius diuinum habuisse ingenium prædicabat. admirabantur deniq; & Sacri Imperij Principes electores Reuerendiss. Reli-

quique diuersarum nationum pastores Vigilantissimi. nostri Cardinalis; ingenij felicitatem & ubertatem. eloquentiam eximiam, copiam admirabilem, eruditionem uariam. Studium indefesum, doctrinam multigenam. Mira Res dictu. centum fere praelatorum Sententias memoria retinebat: & extemplo adamusim coram magna corona mirabili eloquentia uniuersu; uotum referebat. Quid dicturi sumus de uerborum facecia: & conuiuendi afabilitate? profecto neq; aliorum mores ita fastidierat; neq; tam grauis & difficilis erat, ut principes mutuis statuis similimi; aliquando facere solent. Sed tanta uersatus est in Sacro Concilio equabilitate; ut neq; familiaritas contemptum pareret; neq; dignitas affabilitatem pessundaret, & diuites & pauperes magna animi benignitate quotidie in immensa sua recipiebat. ut Sanctissimi Domini Nostri Legatum decebat. Longum esset & pene immensum per omnia discurrere: quoniam, Definet ante dies: & in alto phæbus anhelos.

Equore tinget equos: quam consequar omnia dictis.

Verum quoniam quidem hoc acerbum orandi genus ad saluberrimam uitæ nostræ institutionem à Solone primum, deinde à sanctis Patribus et alijs q; pluribus emanasse arbitror. Attendite quæso, quid Amos propheta dixerit: Percute cardinem, & moueantur super perluminaria, percusso in prælio Rege, cæterisq; fortioribus, alij debiliores facile terrentur. Vnde audientes Philistei, quod mortuus esset fortissimus eorum, fugerunt. Post Christi Vicarium, Cardinales sequuntur, eam obrem si quem eorum mortem optetere contigerit, cæteri inferiores terreri commoueriq; debent, ad mundi contemptum, & perfectam sui præparationem. Sed iam & nos ipsi extemplo consternati animo frige scimus, demiramur, compatimur, lugemus, cum hunc amplissimum Cardinalem corpore uegetem, mente integerrimum, suæ Patriæ ornamentum, propriæ familiæ rarissimum decus, exemplar, speculum, iubarq; præfulgidum è nostris manibus elapsum uidemus. Et quis quæso, talem ac tantum uirum conspicatus non obstupescit? dudum Sacri Concilij & Bononiæ. S. D. N. IULII III. à latere Legatum. Heri inquam uiuum, hodie mortuum, heri diuitem, nunc inopem, iamdudum imperij honoratum, modo uile cadauer. O fallacem fortunæ applausum O mirandam rerum mutationem. O uanum rapidissimumq; mundi cursum. O superuacancasq; mortalium curas. Vbi sunt quæso argentea? ubi aurea uasa? non amplius aulæ parietibus cernentur affixa, atritæ sunt cortinæ, desijt seruorum corona, desuit equorum strepitus, corruiit palatium, fugerunt amici, quod ingenium? quod prudentia? quod postremo tot honores istius Illustrissimi Cardinalis abierunt. Profecto corpus abiit in terram suam, & quoniam quidem, ut ipse testis sum, dum uitæ manebat, omnia sacramenta Ecclesiæ deuotè suscepit, & dolores & uarias sui corporis egritudines patienter sustinuit, animam, ut piè credimus, introduxit Deus in terram uiuentium, quam sancti possident patres, eminentissimi proculdubio Apostoli, fulgentissima totius mundi lumina, discurrentia Christi fulgura, firmissimi cælorum Cardines; terram inquam ubi nulla mortis formido inuenitur, nulla rerum penuria, nulla deniq; malorum genera.

O amplissime Crescentij ac̄ai tibi, quam maxime potui, dedit tibi amplius qui animam reduxit ad uitam, nunc omnem exuta laborem, angelicos nunc læta choros, ad civesq; beatas Sanctorum inspiciens æternæ pacis amena perpetuo sælix Dei regnabis in Aula.

FINIS.